

**СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН САНХҮҮГИЙН ХЯНАЛТ,
ДОТООД АУДИТЫН ГАЗАР**

ДОТООД АУДИТЫН ТАЙЛАН

**АУДИТЫН НЭР: СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ГАЗРЫН 2024–2025
ОНЫ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН**

Аудитын код: ДА-2026/15/ҮА

АГУУЛГА

Товчилсон үгийн жагсаалт	2
Аудитын зорилт, хамарсан хүрээ, арга зүй, стандартын талаарх мэдэгдэл	3
Ерөнхий мэдээлэл	4
Аудитын үр дүн	7
Аудитаар илрүүлсэн асуудлууд	7–10
Илрүүлсэн зөрчил	10
Дүгнэлт	11
Зөвлөмж	12

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ

Товчлол	Тайлбар
БОГ	Байгаль орчны газар
ЗДТГ	Засаг даргын Тамгын газар
ИТХ	Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал
СХДАГ	Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын газар
ХНУМТ	Хүний нөөцийн удирдлагын мэдээллийн тогтолцоо
ЗТХС	Зам, тээврийн хөгжлийн сайд
ERP	Төрийн байгууллагуудын дотоод үйл ажиллагааны удирдлагын нэгдсэн систем
ТЗ	Төрийн захиргааны албан хаагч
ТҮ	Төрийн үйлчилгээний албан хаагч

АУДИТЫН ЗОРИЛТ, ХАМАРСАН ХҮРЭЭ, АРГА ЗҮЙ, СТАНДАРТЫН ТАЛААРХ МЭДЭГДЭЛ

Аудит хийх үндэслэл, бүрэн эрх:	Төсвийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйл, 14.2.10, 69 дүгээр зүйлийн 69.1, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.2, 8 дугаар зүйлийн 8.1.1, "Дүрэм батлах тухай" Монгол Улсын Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолын хавсралтаар батлагдсан "Дотоод аудитын дүрэм", Дотоод аудитын хорооны 2026 оны 1 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Дотоод аудитын 2026 оны төлөвлөгөө, хуваарь.
Аудитын зорилт:	Сэлэнгэ аймгийн Байгаль орчны газрын үйл ажиллагаа нь төрийн үйлчилгээний чанар, хууль тогтоомжийн хэрэгжилт болон төсвийн үр ашигтай явагдаж байгаа эсэхийг магадлан шалгаж, эрсдэлийг илрүүлэх замаар удирдлагыг бодит мэдээллээр хангахад оршино.
Аудитын хамарсан хүрээ:	Сэлэнгэ аймгийн Байгаль орчны газрын 2024–2025 оны үйл ажиллагаа. Үүнд санхүү, төсвийн зарцуулалт; худалдан авах ажиллагаа, гэрээ хэлцэл; цалин хөлс, хүний нөөц; байгаль орчны хөтөлбөр, төсөл, арга хэмжээний хэрэгжилт; дотоод хяналтын тогтолцоо хамрагдав.
Аудитын арга зүй:	Аудитыг дотоод аудитын олон улсын стандартууд болон Сангийн сайдын 2019 оны 12 дугаар сарын 23-ны өдрийн 268 дугаар тушаалаар баталсан Улсын салбарын дотоод аудитын аргачлалын дагуу нотлох баримт цуглуулж, баримтжуулан, дүн шинжилгээ хийх, харьцуулалт, түүвэрлэлт, ажиглалт ба ярилцлагын арга зүй ашиглан дүгнэлт, зөвлөмж боловсрууллаа.
Аудитын шалгуур үзүүлэлт:	Төрийн албаны тухай хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Ойн тухай хууль, Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль, Нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль, Авлигын эсрэг хууль, Захиргааны ерөнхий хууль, Төсвийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль, Иргэний хууль, Засгийн газрын 2012 оны 101, 2019 оны 74, 2024 оны 215 дугаар тогтоол, Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 390 дугаар тушаал, Монгол улсын сайд, Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын дарга, Төрийн албаны зөвлөлийн даргын хамтарсан 36/32 дугаар тушаал, байгууллагын Хөдөлмөрийн дотоод журам.
Аудитын бүрэлдэхүүн, хугацаа:	Сэлэнгэ аймгийн Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын газрын дотоод аудитор Х.Батбаатар гүйцэтгэв. Аудитыг 2026 оны 07 дугаар сарын 22-ны өдрөөс 2026 оны 08 дугаар сарын 12-ны өдрийн хугацаанд хийж гүйцэтгэв.
Тайлангийн хэрэглэгч:	Сэлэнгэ аймгийн Засаг дарга, Дотоод аудитын хороо, Сэлэнгэ аймгийн Байгаль орчны газрын дарга, ажилтнууд.

1. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Энэхүү аудитыг Сэлэнгэ аймгийн Засаг даргын баталсан Дотоод аудитын ажлын удирдамж (Аудитын код: ДА-2026/15/ҮА) болон Дотоод аудитын жилийн төлөвлөгөөний дагуу гүйцэтгэв.

Сэлэнгэ аймгийн Байгаль орчны газар нь орон нутгийн хэмжээнд байгаль орчны хамгаалал, нөхөн сэргээлт, ойн менежмент, ойжуулалт, уул уурхайн нөхөн сэргээлт, хүрээлэн буй орчинд учруулж болзошгүй хохирлыг бууруулах чиглэлээр хяналт шалгалт хэрэгжүүлэх, холбогдох хууль тогтоомж, Засгийн газар болон эрх бүхий байгууллагаас гарсан журам, шийдвэрийн хэрэгжилтийг орон нутгийн хэмжээнд зохион байгуулж, биелэлтэд хяналт тавьдаг байгууллага юм.

Газрын бүтэц, орон тооны өөрчлөлт

2023 оны 11 дүгээр сарын 24-ний өдрийн аймгийн Засаг даргын А/459 захирамжаар 70 орон тоотойгоор ажиллаж байсан бол 2025 онд шинэчлэгдсэн бүтцийн дагуу (А/447 захирамж) 67 орон тоотойгоор (ТЗ-42, ТҮ-11 буюу нийт 53 ажиллаж буй ажилтан, 11 сул орон тоо) үйл ажиллагаа явуулж байна. 2025 оны шинэчлэгдсэн бүтцэд "Хууль эрх зүй, дотоод хяналт, хүний нөөцийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн" гэсэн нэгдсэн орон тоог өмнө байсан хоёр тусдаа орон тооны оронд бий болгосон нь дотоод хяналтын чиг үүргийг бодитой хэрэгжүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.

Санхүү, төсвийн зарцуулалт

(мян.төг)

Зардлын зүйл	2024 он: Батлагдсан төсөв	2024 он: Гүйцэтгэл	2024 он: хувь	2025 он: Батлагдсан төсөв	2025 он: Гүйцэтгэл	2025 он: хувь
Урсгал зардал, нийт	3,517,551.3	2,906,006.5	82.6%	3,796,541.4	3,579,855.9	94.3%
Үндсэн цалин	1,015,903.9	878,428.1	81.3%	953,829.9	892,750.2	93.6%
Нэмэгдэл	841,611.5	626,285.6	74.4%	858,884.1	785,631.8	91.5%
Урамшуулал	172,041.1	95,894.6	55.7%	121,769.6	105,169.5	86.4%
Тэтгэвэрт гарахад олгох тэтгэмж	81,042.3	47,554.0	58.7%	115,204.7	115,051.0	99.8%
Хөдөө орон нутагт ажилласны тэтгэмж/дэмжлэг	198,264.0	144,989.2	73.1%	13,300.0	13,300.0	100.0%
Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	18,000.0	18,583.7	99.9%	34,400.0	9,520.0	27.7%

Худалдан авах ажиллагаа, гэрээ хэлцэл

2025 он (мян.төг)

№	Ажил үйлчилгээ	Тендер шалгаруулалтын төрөл	Санхүүжилтийн эх үүсвэр	Батлагдсан төсөвт өртөг	Гэрээний дүн
1	Алтанбулаг, Ерөө суманд байгуулсан хамгаалалтын ойн зурвасын усалгааны эх үүсвэрийг шийдэх	Харьцуулалтын арга	Байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардал	90,000.0	89,517.5
2	Хөв цөөрөм байгуулах	Нээлттэй тендер шалгаруулалт	Байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардал	300,000.0	296,780.3
3	Хүрээлэн буй орчны эсрэг гэмт хэрэгтэй тэмцэх чиглэлээр туулах чадвар сайтай авто машин худалдан авах	Нээлттэй тендер шалгаруулалт	Байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардал	240,000.0	239,000.0
4	Татмын ойг нөхөн сэргээх,/ бургасжуулах/	Харьцуулалтын арга	Байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардал	56,000.0	56,000.0
5	Хүрээлэн буй орчны эсрэг гэмт хэрэгтэй тэмцэх, баримтжуулах, нөхөн сэргээлтийн чиглэлээр хийсэн ажлыг хэмжих зорилгоор дрон худалдан авах	Харьцуулалтын арга	Байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардал	50,000.0	35,530.0
6	Зарим сумдын байгаль хамгаалагчдыг мотоциклоор хангах	Харьцуулалтын арга	Байгаль хамгаалах нөхөн сэргээх арга хэмжээний зардал	39,000.0	34,000.0
Дүн				775,000.0	750,827.8

Цалин хөлс, хүний нөөц

Үзүүлэлт	2024 он	2025 он
Батлагдсан орон тоо	70 (А/459 захирамж)	67 (А/447 захирамж, шинэчлэгдсэн бүтэц)
Ажиллаж буй нийт ажилтан	55 (Т3-44, ТҮ-11)	53 (Т3-42, ТҮ-11)
Сул орон тоо	12 (Байгаль хамгаалагч 11, мэргэжилтэн 1)	11 (Байгаль хамгаалагч 10, мэргэжилтэн 1)
Хүний нөөц, цалин хөлстэй холбоотой нийт тушаал (А+Б)	154	136
Шинээр томилогдсон, жинхэлсэн албан хаагч	10	7
Хүний нөөцтэй холбоотой өргөдөл, гомдол	9 (8 өргөдөл, 1 гомдол)	6 (6 өргөдөл)
Зэрэг дэв шинээр болон ахиулан олгосон	15 албан хаагч	20 албан хаагч

Ойжуулалт, ойн нөхөн сэргээлт

Үзүүлэлт	2024 он	2025 он
Ойжуулалт хийсэн талбай	4,437 га талбай	982 га ("Тэрбум мод тарих үндэсний өдөр"-ийн хүрээнд, 8 сум)
Тарьсан тарьц, суулгац	11.4 сая ширхэг	2,1 сая ширхэг
Бүх нийтээр мод тарих үндэсний өдрийн нэгдсэн дүн	17 сум 6 тосгон, 3,494 иргэн 285 байгууллага 27,391 ширхэг	2018.4 га талбайд 4,563,136 ширхэг мод, 7505 иргэн, 460 байгууллага, 3.3 тэрбум ₮ зарцуулсан
Мод үржүүлгийн газрын нөөц	94 иргэн, аж ахуйн нэгжүүдэд 30 гаруй сая	39,035,910 ширхэг тарьц суулгацаас 16,050,235 ширхгийг зах зээлд нийлүүлсэн.
Санхүүжилтийн эх үүсвэр	"Тэрбум мод" сан, "Оюу толгой" ХХК, улсын төсөв, 16.2 тэрбум ₮	Өөрийн хөрөнгө (582 га), "Оюу толгой" ХХК (400 га)

Хяналт шалгалтын ажлын гүйцэтгэл

Үзүүлэлт	2024 он (бүтэн жил)	2025 он (бүтэн жил)
Шалгалтад хамрагдсан иргэн / ААН	117 иргэн / 225 ААН (давхардсан)	51 иргэн / 93 ААН (давхардсан)
Зөрчил гаргасан холбогдогчид (нийт)	196 холбогдогч	144 холбогдогч
Ногдуулсан торгууль	330.4 сая ₮	198.3 сая ₮
Ногдуулсан нөхөн төлбөр	256.5 сая ₮	238.1 сая ₮
Цагдаад шилжүүлсэн зөрчил	1	5
Татгалзаж шийдвэрлэсэн	—	4
Зөрчлийн тоо,	362	173
Зөрчил арилгуултал, өнгөрсөн оноос өөрчлөлт	—	9.3%-иар өссөн
Төлөвлөгөөт шалгалтын хамрагдалт	14 объект	25 ААН
Эрсдэлийн дундаж түвшин	38.33%	25.5% (өнгөрсөн оноос буурсан)
Хууль, журмын биелэлт	77.0%	79.7% (2.7 нэгжээр өссөн)

2024, 2025 онуудад Сэлэнгэ аймгийн Байгаль орчны газар нь хяналт шалгалтын үндсэн үзүүлэлтүүдээрээ (хууль, журмын биелэлт, эрсдэлийн дундаж түвшин, зөрчлийн тоо) тогтвортой сайжирсан, мөн уул уурхайн нөхөн сэргээлт (939.7 га, 15.3 тэрбум ₮), ойн менежментийн стандартчилал зэрэг чиглэлээр томоохон ахиц гаргаснаас гадна байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагаа албан хаагчдын нийгмийн баталгааг хангах талаар нэлээдгүй олон ажил арга хэмжээг зохион байгуулан үр дүнг тооцон ажилласан байна.

2. АУДИТЫН ҮР ДҮН

Аудитаар БОГ-ын дотоод хяналтын тогтолцоонд тогтвортой ажилладаг хяналтын механизм бүрдээгүй болохыг тогтоов. Эрсдэл хяналтын матрицад (АБ-2003) тусгасан 6 эрсдэлийн хувьд одоогоор мөрдөгдөж буй хяналт бодитоор хэрэгжээгүй буюу үр нөлөөгүй ("сул") гэж үнэлэгдэж, илэрсэн асуудлын нэгтгэлд оруулав.

Илэрсэн асуудлын нэгтгэлээр (АБ-3002) нийт 6 асуудал илэрсэн байна. Аудитын шийдвэрлэлтийн бүртгэлээр (АБ-3006) 6 асуудлыг дотоод хяналтыг сайжруулах, зөрчлийг

цаашид давтагдуулахгүй байх зорилгоор ЗӨВЛӨМЖ хэлбэрээр хариуцсан удирдлагад хүргүүлэхээр шийдвэрлэв.

3. АУДИТААР ИЛРҮҮЛСЭН АСУУДЛУУД

Аудитын явцад цахим засаглал, хүний нөөцийн бүртгэл, тээврийн хэрэгслийн зарцуулалт, сахилгын хариуцлага, урамшууллын зохицуулалтын чиглэлээр нийт 6 асуудал илрүүлсэн бөгөөд асуудал тус бүрийн дэлгэрэнгүй мэдээллийг доор үзүүлэв.

Илэрсэн асуудал 1: ERP системийн ашиглалт, цахим засаглалын хэрэгжилт хангалтгүй	
Асуудлын ангилал:	Нөлөө дунд
Бодит байдал:	Байгууллагын 67 орон тооноос ердөө 1 албан хаагчид ERP системийн эрх олгогдсон бөгөөд ажилтнуудын дийлэнх нь цаг ашиглалт, ажлын явцын бүртгэлээ ERP системээр хөтлөлгүй цаасаар, гар аргаар хөтөлж байна.
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:	Засгийн газрын 2012 оны 101 дүгээр тогтоолын хавсралтаар батлагдсан "Цахим засаг" үндэсний хөтөлбөр, Засгийн газрын 2024 оны 215 дугаар тогтоол "Цахим шилжилтийг эрчимжүүлэх зарим арга хэмжээний тухай", Захиргааны ерөнхий хуулийн 4.2.2-т заасан шуурхай, тасралтгүй байх зарчмын дагуу байгууллагын үйл ажиллагааг цахим системээр хөтөлж, хяналт тавьсан байх.
Үндсэн шалтгаан:	Удирдлагаас цахим шилжилтийг хэрэгжүүлэх хугацаатай төлөвлөгөө, хариуцах ажилтан, хяналтын тогтолцоог бүрдүүлээгүй бөгөөд байгууллагын эрсдэлийн үнэлгээнд цахим шилжилтийн эрсдэлийг тодорхойлж, хариуцлага хуваарилаагүй.
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө:	Ажилтны цаг ашиглалт, ажлын гүйцэтгэлд бодитоор хяналт тавих боломж алдагдаж, удирдлагын шийдвэр гаргалтад шаардлагатай мэдээлэл цаг тухайд бүрдэхгүй байх, төрийн үйлчилгээний цахимжуулалтын үзүүлэлтээр байгууллага хоцрогдох эрсдэлтэй.
Аудитын шийдвэрлэлт:	Ажилтны цаг бүртгэл, эрхийн удирдлагыг ERP системээр бүрэн хөтөлж, гүйцэтгэлд тогтмол хяналт тавих талаар ЗӨВЛӨМЖ хүргүүлэв.

Илэрсэн асуудал 2: Хүний нөөцийн цахим бүртгэл, мэдээллийн үнэн зөв байдал хангалтгүй	
Асуудлын ангилал:	Нөлөө бага
Бодит байдал:	Хүний нөөцийн мэдээллийн санд бүртгэлтэй нийт 54 албан хаагчаас 18 албан хаагчийн (33.3%) анкет, хувийн мэдээлэл ХНУМТ системд баталгаажаагүй байна.
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:	Төрийн албаны тухай хуулийн 16.2 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2019 оны 74 дүгээр тогтоолын хавсралтаар батлагдсан "Төрийн албан хаагчийн улсын нэгдсэн тоо бүртгэл хөтлөх, мэдээлэл авах журам"-ын 3.5-д заасны дагуу ХНУМТ системд бүртгэлтэй мэдээллийг тогтмол баталгаажуулсан байх.

Үндсэн шалтгаан:	Хүний нөөцийн мэдээллийг тогтмол баталгаажуулах дотоод журам, хяналтын механизм байхгүй бөгөөд энэ үүрэг хүний нөөцийн ажилтны ажлын байрны тодорхойлолтод тодорхой тусгагдаагүй.
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө:	Төрийн албаны хүний нөөцийн аудитаар байгууллага "мэдээлэлгүй" гэж үнэлэгдэх, ажилтны хувийн мэдээлэлд үндэслэсэн шийдвэр гаргалтын үнэн зөв байдал алдагдах эрсдэлтэй.
Аудитын шийдвэрлэлт:	ХНУМТ системд бүртгэлтэй ажилтны анкет, хувийн мэдээллийг бүрэн баталгаажуулж, тогтмол шинэчлэх дотоод хяналтыг нэвтрүүлэх талаар ЗӨВЛӨМЖ хүргүүлэв.

Илэрсэн асуудал 3: Албаны тээврийн хэрэгслийн шатахууны зарцуулалтыг жишиг нормын дагуу тооцоогүй

Асуудлын ангилал:	Нөлөө бага
Бодит байдал:	Тээврийн хэрэгслийн шатахууны зарцуулалтыг Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын баталсан жишиг нормын дагуу тооцоолон хянадаггүй.
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:	Зам, тээврийн хөгжлийн сайдын 2019 оны 390 дугаар тушаалаар баталсан "Автомашинны 100 км гүйлтэд зарцуулах шатахууны жишиг норм"-ын дагуу зарцуулалтыг сар бүр тооцоолж, хэтрэлтэд хяналт тавьсан байх.
Үндсэн шалтгаан:	Шатахууны зарцуулалтыг норм нормативтай тулгаж шалгах дотоод журам, зааварчилгаа боловсруулагдаагүй бөгөөд өмнөх хяналт шалгалтын зөвлөмжийг тогтолцоонд тусган мөрдөж ирээгүй.
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө:	Төсвийн хөрөнгийг жишиг нормоос илүү, үр ашиггүй зарцуулах, эрсдэлтэй.
Аудитын шийдвэрлэлт:	Шатахууны зарцуулалтыг ЗТХС-ын баталсан жишиг нормын дагуу олгож, журам мөрдөж ажиллах талаар ЗӨВЛӨМЖ хүргүүлэв.

Илэрсэн асуудал 4: Сахилгын шийтгэл ногдуулахдаа шалгалтын ажиллагаа явуулаагүй, нотлох баримт бүрдүүлээгүй

Асуудлын ангилал:	Нөлөө бага
Бодит байдал:	Төрийн жинхэнэ албан хаагчид сахилгын шийтгэл ногдуулахдаа хуулиар заасан урьдчилсан шалгалтын ажиллагаа явуулж, нотлох баримт бүрдүүлээгүй, мөн албан хаагчаас бичгээр тайлбар аваагүй байхад шийтгэл хүлээлгэсэн.
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:	Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга, Төрийн албаны зөвлөлийн даргын хамтарсан 36/32 дугаар тушаал "Төрийн жинхэнэ албан хаагчид сахилгын шийтгэл ногдуулах, түүнд гомдол гарах журам"-ын 1.4.1, 1.4.2, 2.1, 2.4.1 дэх заалтын дагуу шалгалтын ажиллагаа явуулж, гомдол мэдээлэл хүлээн авснаас хойш 3 хоногийн дотор албан хаагчаас бичгээр тайлбар авсан байх.

Үндсэн шалтгаан:	Дүрэм, журмын хэрэгжилтийг хангах дотоод тогтолцоо сул, хүний нөөцийн чиг үүргийг хариуцсан ажилтны чадавх, хяналт хангалтгүй бөгөөд удирдлагаас хүний нөөцийн эрсдэлийг тодорхойлж, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авдаггүй.
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө:	Журмын дагуу зохих ёсоор ногдуулаагүй сахилгын шийтгэл хожим хүчингүй болох, албан хаагчийн эрх зөрчигдөж байгууллага хариуцлага хүлээх эрсдэлтэй.
Аудитын шийдвэрлэлт:	Сахилгын шийтгэл ногдуулахын өмнө хуульд заасан шалгалтын ажиллагаа явуулж, албан хаагчаас бичгээр тайлбар авах журмын хэрэгжилтийг чанд мөрдөж ажиллах талаар ЗӨВЛӨМЖ хүргүүлэв.

Илэрсэн асуудал 5: Сахилгын шийтгэл ногдуулсан тухай мэдээллийг ХНУМТ системд хугацаанд нь мэдээлээгүй

Асуудлын ангилал:	Нөлөө бага
Бодит байдал:	Сахилгын шийтгэл ногдуулсан төрийн жинхэнэ албан хаагчийн талаарх мэдээллийг Төрийн албаны зөвлөлийн ХНУМТ системд хуулиар заасан 14 хоногийн дотор мэдээлээгүй.
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:	Хамтарсан 36/32 дугаар тушаалын 9.1, 9.2 дахь заалтын дагуу эрх бүхий албан тушаалтан сахилгын шийтгэл ногдуулсан шийдвэрийг гаргасан өдрөөс хойш 14 хоногийн дотор Төрийн албаны зөвлөлд хүргүүлсэн байх.
Үндсэн шалтгаан:	ХНУМТ-д мэдээлэл оруулах үүргийг тодорхой хүнд хариуцуулаагүй бөгөөд энэ талаарх хугацааны хяналт хийх ажилтан, сануулгын механизм байхгүй.
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө:	Төрийн албан хаагчийн бүртгэл бүрэн бус болох, мэдээллийн үнэн зөв байдал алдагдах эрсдэлтэй.
Аудитын шийдвэрлэлт:	Сахилгын шийтгэл ногдуулсан шийдвэрийг гаргаснаас хойш 14 хоногийн дотор ХНУМТ системд бүрэн мэдээлэх хяналтыг нэвтрүүлэх талаар ЗӨВЛӨМЖ хүргүүлэв.

Илэрсэн асуудал 7: Байгууллагын дотоод журмын урамшуулал олгох зохицуулалтыг мөрдөөгүй

Асуудлын ангилал:	Нөлөө дунд
Бодит байдал:	Ажилтны улирлын гүйцэтгэлийн үнэлгээнд үндэслэн урамшуулал олгодог байгууллагын Хөдөлмөрийн дотоод журмын зохицуулалтыг мөрдөөгүй.
Байх ёстой шаардлага /шалгуур/:	Байгууллагын Хөдөлмөрийн дотоод журмын 10 дугаар зүйлийн 10.6.6 дахь заалтын дагуу ажилтны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөний хэрэгжилт, ажлын үр дүнг улирал бүр үнэлж, үнэлгээнд үндэслэн, улиралд 40 хувиас хэтрэхгүй урамшуулал олгоно.

Үндсэн шалтгаан:	Байгууллагын хөдөлмөрийн дотоод журамд албан хаагч нарт улирлын ажлын үр дүнгээр олгох урамшууллыг 40 хувь байхаар зааж өгсөн боловч улирлын урамшууллыг 50 хүртэл хувиар олгож байна.
Байгууллагад үзүүлэх нөлөө:	Төсвийн сахилга бат, ажилтнуудын шударга үнэлгээний тогтолцоонд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэлтэй. Мөн Засгийн газрын тогтоол, журам мөрдөгдөхгүй байх.
Аудитын шийдвэрлэлт:	Урамшуулал олгохдоо гүйцэтгэлийн үнэлгээнд үндэслэж, дотоод журамд заасан хэмжээнээс хэтрүүлэлгүй олгох хяналтыг сайжруулах талаар ЗӨВЛӨМЖ хүргүүлэв.

4. ИЛРҮҮЛСЭН ЗӨРЧИЛ

Сэлэнгэ аймгийн Байгаль орчны газрын 2024–2025 оны үйл ажиллагаанд хийсэн дотоод аудитаар нийт 6 асуудал илэрлээ. Илэрсэн бүх 6 асуудлыг аудитор, аудитын багийн ахлагч хамтран хянаж, дотоод хяналтыг сайжруулах шаардлагатай гэж үзэн **ЗӨВЛӨМЖ** хэлбэрээр байгууллагын удирдлагад хүргүүлэхээр шийдвэрлэв.

Нийтлэг шалтгааны дүн шинжилгээ

Илэрсэн асуудлуудын нийтлэг шалтгаан нь:

- Дотоод хяналтын тогтолцоо хангалттай бүрдээгүй — 6 асуудлын бүгдэд давтагдсан;
- Батлагдсан журам, тушаалын хэрэгжилтэд тогтмол хяналт тавих механизм сул — 6 асуудалд нөлөөлсөн;
- Цахим засаглал, мэдээллийн систем (ERP, ХНУМТ)-ийн ашиглалт дутмаг — 3 асуудалд нөлөөлсөн;
- Хариуцлага тодорхой хүнд, нэгжид хуваарилагдаагүй — 5 асуудалд нөлөөлсөн;
- Санхүү, хүний нөөцийн чиг үүргийн уялдаа холбоо сул — 1 асуудалд нөлөөлсөн.

5. ДҮГНЭЛТ

Аудитын үр дүнгээс үзэхэд Сэлэнгэ аймгийн Байгаль орчны газрын үйл ажиллагаанд тогтмол ажилладаг дотоод хяналтын тогтолцоо бүрдээгүй байна. Илэрсэн 6 асуудлын үндсэн шалтгааны шинжилгээгээр (АБ-3000) дараах нийтлэг дутагдлууд давтагдаж байна:

- Цахим засаглал (ERP), хүний нөөцийн мэдээллийн систем (ХНУМТ)-ийг бүрэн ашиглаж, бодитоор хянадаггүй;
- Тээврийн хэрэгслийн шатахууны зарцуулалтыг батлагдсан жишиг нормтой тулгаж шалгах дотоод журам, хяналт байхгүй;
- Сахилгын хариуцлага тооцох, мэдээлэх журмын хэрэгжилтэд хяналт хангалтгүй;
- Ажилтны гүйцэтгэлийн үнэлгээ, урамшуулал олгох дотоод журмын хэрэгжилтэд хяналт тавьдаггүй.

Дээрх дутагдлуудын нийтлэг үндэс нь холбогдох ажилтнуудын хууль, журмын мэдлэг дутмаг, дотоод хяналтын тогтолцоо бүрдээгүй, удирдлагын зүгээс хяналт хангалтгүй байгаагаар шууд холбоотой.

Иймд Сэлэнгэ аймгийн Байгаль орчны газрын үйл ажиллагааг **"Сайжруулах шаардлагатай"** гэсэн дүгнэлтийг өгч байна.

Дүгнэлтийн төрөл	Дүгнэлтийн тайлбар
------------------	--------------------

Сайжруулах шаардлагатай	Байгууллагын засаглал, эрсдэлийн удирдлага, дотоод хяналтын үйл явцын төлөвшил нь 2-р түвшин (давтамжтай)-д байна гэж үзэв. Аудитаар нийт 6 асуудал илэрснээс бүгдийг нь дотоод хяналтыг сайжруулах шаардлагатай гэж үзэн зөвлөмжөөр шийдвэрлэв. "Нөлөө дунд" ангиллын 2 асуудал, "Нөлөө бага" ангиллын 4 асуудал тус тус тогтоогдлоо.
-------------------------	--

6. ЗӨВЛӨМЖ

Эрсдэл хяналтын матрицаар (АБ-2003) тогтоосон хяналтууд бодитоор хэрэгжээгүй, "сул" гэж үнэлэгдсэн нь цаашид эрсдэл нэмэгдэж болзошгүйг харуулж байна. Иймд доорх зөвлөмжийг хугацаатай хэрэгжүүлж, тогтмол хяналт тавьж ажиллахыг үүрэг болгов.

Байгууллагын даргад хүргүүлэх зөвлөмж:

1. Ажилтны цаг бүртгэл, эрхийн удирдлагыг ERP системээр бүрэн хөтөлж, гүйцэтгэлд тогтмол хяналт тавих.
2. ХНУМТ системд бүртгэлтэй ажилтны анкет, хувийн мэдээллийг бүрэн баталгаажуулж, тогтмол шинэчлэх дотоод журам мөрдөх.
3. Албаны тээврийн хэрэгслийн шатахууны зарцуулалтыг ЗТХС-ын баталсан жишиг нормтой сар бүр тулгаж хяналт тавих.
4. Сахилгын шийтгэл ногдуулахдаа хуулиар заасан урьдчилсан шалгалт явуулж, албан хаагчаас бичгээр тайлбар авах журмыг чанд мөрдөж, баримтжуулах.
5. Сахилгын шийтгэл ногдуулсан мэдээллийг хуульд заасан 14 хоногийн дотор ХНУМТ системд бүрэн мэдээлэх.
6. Ажилтны улирлын гүйцэтгэлийн үнэлгээг бүрэн хийж, үнэлгээнд үндэслэн, дотоод журамд заасан хэмжээнээс хэтрүүлэлгүй урамшуулал олгох.

Шалгалтын явцад өгсөн нэн даруй хэрэгжүүлэх арга хэмжээ болон цаашид анхаарч ажиллах талаарх зөвлөмжийг хэрэгжүүлж, биелэлтийн нэгдсэн тайланг 2026 оны 12 дугаар сарын 10-ны дотор Аймгийн Санхүүгийн хяналт, дотоод аудитын газарт ирүүлнэ үү. Шалгалтаар өгсөн зөвлөмжийг биелүүлээгүй тохиолдолд Монгол улсын Засгийн газрын 2015 оны 483 дугаар тогтоолоор батлагдсан Дотоод аудитын дүрмийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.6 дахь "санхүүгийн хяналт шалгалтаар тогтоосон акт, албан шаардлага, зөвлөмжийг хангалтгүй биелүүлсэн албан тушаалтанд хариуцлага тооцох саналыг эрх бүхий албан тушаалтанд хүргүүлэх" гэж заасны дагуу дараагийн шатны арга хэмжээг хэрэгжүүлэх болохыг урьдчилан анхааруулъя.

ТАЙЛАН БЭЛТГЭСЭН:
ДОТООД АУДИТОР

Х.БАТБААТАР

ТАНИЛЦСАН:
СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ ЗОНЫ ГАЗРЫН ДАРГА

З.ТҮВШИНТӨГС

ЗӨРЧЛИЙН НЭГТГЭЛ

/мянган төгрөгөөр/

№	Илэрсэн асуудлын товч утга	Зөрчлийн дүн		Аудитын шийдвэр
		Тоо	Мөнгөн дүн	
1	ERP системийн ашиглалт, цахим засаглалын хэрэгжилт хангалтгүй.	1	-	Зөвлөмж
2	Хүний нөөцийн цахим бүртгэл, мэдээллийн үнэн зөв байдал хангалтгүй.	1	-	Зөвлөмж
3	Албаны тээврийн хэрэгслийн шатахууны зарцуулалтыг жишиг нормын дагуу тооцоогүй.	1	-	Зөвлөмж
4	Сахилгын шийтгэл ногдуулахдаа шалгалтын ажиллагаа явуулаагүй, нотлох баримт бүрдүүлээгүй.	1	-	Зөвлөмж
5	Сахилгын шийтгэл ногдуулсан мэдээллийг ХНУМТ системд хугацаанд нь мэдээлээгүй.	1	-	Зөвлөмж
6	Байгууллагын дотоод журмын урамшуулал олгох зохицуулалтыг мөрдөөгүй.	1	-	Зөвлөмж
Дүн		6	-	